

Література

1. Жулинський М. Два крила несамовитого Павличка // Урядовий кур'єр. 1999. 28 вересня. С. 8.
2. Зелененька І. «Чиї це ілюзії стенають плечима, якого народу...»: Тарас Мельничук і літературний процес 60-90-х років в Україні : монографія. Вінниця : «Едельвейс і К», 2008. 152 с.
3. Ільницький М. Дмитро Павличко : Нарис творчості. Київ : Дніпро, 1985. 100 с.
4. Моренець В. Дмитро Павличко // Історія української літератури ХХ століття. : У 2-х кн. Кн. 2. Ч. 2: 1960-1990-ті роки : навчальний посібник / За ред. В. Дончика. Київ : Либідь, 1995. С. 101.
5. Павличко Д. Твори : в 3 т. / Автор передмови В. Моренець. Київ : Дніпро, 1989. Т. 1. 501 с.

Майданюк Юлія – студентка 2 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: українська поезія другої половини ХХ століття.

Леся Манько

Наук. керівник – к. філол. н., ст. викл. Зелененька І. А.

КОНЦЕНТРАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ПЕРЕЖИВАНЬ У ЛЮБОВНИХ ВІРШАХ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

Інтимна лірика Дмитра Павличка, власне любовна лірика, навіть еротична поезія зі збірки «Золоте ябко», насичена особливою чоловічою ширістю, вистражданістю любовних переживань і культурою почуттів, культурою відвертості, що підмітили класичні літературознавці й помічають у інших зрізах сучасні [2]. Тому нам цікаво поглибити наявні погляди. Привабливість такої поезії

полягає в лицарському ставленні самого автора, а також його ліричного героя до жінки, коханої, до чистої діви, яка наближається до образу Марії Богородиці, то трансформується до схожості з Марією Магдалиною, емоційну напругу власних відвертих віршів Дмитро Павличко пояснив у власній передмові до епатажної збірки «Золоте ябко»: «На світі нема нічого солодшого й зіркішого, міцнішого й тендітнішого, святішого й гріховнішого за кохання. Це почуття формує в людині доброту й жертовність, виховує ніжність, розвиває розуміння й пошадання краси» [1, с. 207].

Після Франкового «Зів'ялого листя» саме Павличкову любовну поезію вважають найціліснішим явищем у координатах інтимної лірики, починаючи з «Таємниці твого обличчя». Це спроба ліричного портретування героя, спроба зображення його власного духовного світу. Загальна тональність цієї збірки, а також ліричного голосу визначає поезія «Моя любове, ти, як бог...». У цьому творі сконцентрована віра зрілої людини, українця та пошуки гармонії у драматичних, складних обставинах життя. Печаль і смуток позначають те, що кодує в образі вічної загадки любові, котру кожна людина розгадує самотужки все життя. У віршах Дмитра Павличка можна простежити думки Альберта Камю: автор перебуває у вічному напруженні, поміж красою та болем, поміж любов'ю до людей і божевіллям творчості, у перманентному пошуку свого ідеалу, у стихійному прагненні розгадати й зрозуміти таємницю почуттів.

Тому навіть найбільша радість у поезії Дмитра Павличка має безліч нюансів: з одного боку це художня інтерпретація складного процесу ступеневої реалізації моральних і духовних потенцій особистості людини, що з'являються в момент найвищого за рівнем емоцій піднесення. Духовна любовна радість займає особливе місце в системі ціннісних координат і орієнтирів автора. Дмитро Павличко задекларував таку думку:

*Прояснює в мені любов,
Як сонце невмируще,
Все, що в моїй душі моє
Джерельне і цілюще* [5, с. 54].

Її можна вважати камертоном до збірки «Таємниця твого обличчя», адже домінантна тональність цієї збірки є драматичною, адже голос людини зрілої, за плечима якої гуцульський досвід «вершин і низин», гористі пошуки гармонії а також «безліч земних тривог». На все це накладається глибока печаль ліричного героя, вона, разом із тим, є просвітленою, бо безнадійна: *«Моя любове, ти – як бог: / Я вже не вірю, що ти є...»* [5, с. 21].

Автор виписує «правду» про любовне страждання. Істину *«не риторичну, не фразеологічну, а виїняту живцем із поетового єства»* [5, с. 205] – так свого часу писав про «Зів'яле листя» Івана Франка Дмитро Павличко [1, с. 97]. Він вважав, що нещаслива, трагічна любов до жінки може стати в житті чоловіка мукою пораненої патріотичної любові чи надламаного громадянського чуття [1, с. 198]. Свою позицію автор підтвердив поетичною констатацією фатальності почуття невсипущого болю, навіть невиліковного: *«Болять мені рани любові, / рани нездійсненого польоту...»* [4, с. 47].

Різні болі поетової душі переломлені через категорії місця й часу, що відчувається, коли аналізуємо силове поле віршів раннього Дмитра Павличка, котрий полонив покоління українців СРСР своїм твором: «Негритянка, задумлива ноче», пройшов через драматичний конфлікт «Гранослова»: *«Я розучився з радості ридать, / Я жити звик в суворім домі «мушу»* [4, с. 184]. Коли аналізуємо Дмитра Павличка як сучасника, іронічного і глибинно-драматичного, можемо уявити й інтерпретувати учням таке: *«Але я люблю тебе навіки / Мовчазною силою глибин»* [3, с. 79]. Так ми визначаємо діаграму зрілості душі поета, в якій домінують любов і пристрасть.

Світ ліричного «Я» – витончений, духовний, він вимагає від читача перманентної співпраці, а також розуміння та ще й співтворчості. Поет часто замислюється над проблемами сьогодення і над сенсом людського буття, а ще над способами відображення дійсності в мистецтві. У своїй художній творчості поет дивує духовним потенціалом, описуючи вічний цикл природи:

*Скинь одежу свою,
Увійди в річку рук моїх –
Уже літо. Від джерела аж до моря
Замліває ріка, а над нею
Заметіль сонця шумить* [3, с. 22].

Оскільки факт художнього самодослідження є актом високогуманним, то дає змогу покрізь призму чужого болю чи різкої реакції на нього порівняно легко перевірити душу на присутність больового порогу, котрий визначає ступінь і міру небайдужості цієї душі [1, с. 15]. У Віршах Дмитра Павличка можемо простежити, як реалізовано пошуки і знахідки людської душі на складному перехресті поміж реальність і міфом, на протоукраїнському правічному дереві життя, де багато простору: «Вночі ти виходила в море» [4, с. 71]. Дерево життя в поезії Дмитра Павличка постає у ступеневих метаморфозах, бо є заборонений золотий гріховний плід, а також двоє закоханих, а ще місяць і море. У цьому фантастичному світі все навколо рухається, живе, трансформується і взаємодіє, змінюється, трансформує свій характер.

Організація художнього світу – це організація любові й найбільша на думку автора, загадка вічності. Природа виступає лише тлом для міфологічного дійства, в якому абсолютно реальний та умовний плани ліричної дійсності переплелися: «Вночі ти входила в море – / Під місяця оком вовчим. / І море ставало деревом, / А ти забороненим овочем» [4, с. 67]. У такий спосіб читач стає свідком утворення дива, а точніше одухотвореного дуету людини і природи. Світ наче живе у двох площинах: вона і

він; природа і вони, космос і світ [1, с. 82]. Процес включення «я» ліричного героя (особливо – на тлі природи й любові) у сферу космічної нескінченності провокує художню трансформацію простору у дві площини – земну, тобто реально-буттєву і міжпланетну (вони співіснують у гармонії та в довірі):

*Це невагомість. Легкі й прозори
Стали печалі й турботи. Земля
Нас відпустила. Ми вийшли між: зорі,
Мов космонавти із корабля [4, с. 90].*

Поетична ідея вічної взаємодії людини й середовища у своєму розвитку, нагадує баланс, діаграму миттєвого і вічного, що сприймаються як результати аналітики і роботи серця художника слова, який прагне малювати думкою, як пензлем, і дослідити повністю жінку, продовживши малюнок у художній реальності [1, с. 20], а може, й скульптурування. Ліричний герой Дмитра Павличка має свій неповторний, бурхливий, дуже чуттєвий темперамент, що перебуває в засліпленій закоханості. Уже з роками до нього приходять прозріння, виписується осінній прощальний вогонь, як у пісні «Розплелись, розсипались, розпались...». [4, с. 36]. У пізніх поезіях поетове серце виписане на хисткій грані між надією і смутком: «*І любові щаслива печаль / Переповнює душу*» [4, с. 78].

Спостерігаємо, що любов до жінки у віршах Дмитра Павличка переосмислює ліричний герой як почуття глибинно-драматичне, але на жаль, не самодостатнє. Це почуття вписане делікатно в контекст гами рясних людських переживань. Ущільнена метафоризація і концентрація явища справді унікальні; розкритість ліричного «я» для діалогу з поколіннями в просторі й часі – те, що вражає в ліриці Дмитра Павличка від віршів 60-х років ХХ століття до найсучасніших.

Література

1. Барабаш С. Серце вільне і пісенне: про поезію Дмитра Павличка. Київ : товариство «Знання», 1989. 124 с.
2. Зелененька І. «Чиї це ілюзії стенають плечима, якого народу...» : Тарас Мельничук і літературний процес 60-90-х років в Україні : монографія. Вінниця : «Едельвейс і К», 2008. 152 с.
3. Павличко Д. Золоте ябко : Поезії. Київ, 1998. 207 с.
4. Павличко Д. Таємниця твого обличчя : Поезії. Київ : Основи, 1974. 119 с.
5. Павличко Д. Твори : в 3 т. / Автор передмови В. Моренець. Київ : Дніпро, 1989. Т. 1. 501 с.

Манько Леся – студентка 2 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: українська поезія другої половини ХХ століття.

Вікторія Нечипоренко

Наук. керівник – к. філол. н., ст. викл. Зелененька І. А.

ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В ПОЕЗІЇ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, культури, науки, як і в другій половині ХХ століття, поезія зазнає вельми контекстного, сильного впливу економічного прогресу, а також науково-технічної революції, зокрема. Усе це впливає, відповідно, й на розвиток публіцистики, літературної та розмовної форм мови, а також – що не менш важливо, масової інформації. Унаслідок цього впливу в поезії і в газетній літературі з'являються спільні теми, мотиви, публіцистичність поезії